

Tuần trước, một người Đông Đức, bà Angela Merkel, vâng lên tiếng trên công trường và Thủ tướng nước Đức thông nhßt cáßn ở Hungary cách đây 20 năm, tháng 8-1989, đã mở cửa biên giới của mình, để cho hơn 60 nghìn người Đông Đức thoát ra, dẫn tới sự sụp đổ của bức tường Berlin sụp đổ.

Tháng 6-2004, Hoàng- một người Đức cũ của tôi ở trường sĩ quan, cựu đội úy quân đội nhân dân Việt Nam, con trai một vị tướng nhß chißn trường nhß tiếng thß đánh Mỹ và đánh Pol Pot- lái xe chở tôi chßy từ Đông sang Tây và cuối cùng đến trường của bức tường Berlin. Hoàng nằm trong số nhßng người Việt Nam đầu tiên leo qua phía Tây, thay vì đợi kiên nhẫn để đợi cái mà Hoàng, cho đến ngày nay, vẫn coi là “bức tường ô nhiễm”.

Berlin cũng như nước Đức, sau Thủ hiến thời II, bởi “xß làm từ” theo thỏa thuận Potsdam. Cho dù Liên Xô phân chia, các nước Anh, Pháp, Mỹ sau đó vẫn trở lại quy định cho người Đức trên phần lãnh thổ mà mình tiếp quản. “Kß hoạch Marshall” đã giúp Tây Đức phát triển rất nhanh chóng trên nền tảng tự do.

Năm 1948, Stalin ra lệnh phong tỏa, không cho vận chuyển nhßng thực phẩm từ Đông sang Tây. Nhưng vẫn không có người Tây Đức nào đi theo Stalin. Trong khi, trong suốt thập niên 50 đã có hơn 3,5 triệu người Đông Đức bỏ chạy sang Tây Đức. Ngày 1-8-1961, Tổng Bí thư Liên Xô, Khrushchev, đến đàm phán với Ulbricht, Bí thư thời nhßt Đông Đức “đßng xây tường”. Ngày 12-8 năm đó, Ulbricht ký lệnh đóng cửa biên giới và “bức tường ô nhiễm” đã được người Đức cùng với “Hßng Quân Liên xô” nhßa đêm “đßng lên lén lút”.

Bßo tàng Bức tường Berlin là một trong nhßng bßo tàng vô cùng ấn tượng. Có thể tìm thấy ở đây nhßng sự kiện bi thảm; nhßng, cũng có thể tìm thấy ở đây nhßng câu chuyện hßt sức li kỳ. Chß có vẻ khát khao tự do con người mới có thể bắt chßp sự hißm nguy mà vượt thoát khỏi đßn vßy. Lßng người dân Đông Đức bỏ bßn chßt khi trß qua bức tường Berlin không đßng lời con số 1.374; mà ở đây, Bßo tàng vßa cho bß sung vào danh sách này nhßng người không phải là dân “vượt biên” mà là lính biên phòng Đông Đức. Hàng chục lính biên phòng Đông Đức đã bị sát hại vì chßp hành lệnh chính quyền bßn vào nhân dân, nhßng người tìm kiếm tự do.

Chß cần đến Bßo tàng Bức tường Berlin là có thể hiểu vì sao cả Đông Âu, tràn ngập xe tăng Liên Xô, thß mà vẫn đổ; có thể hiểu vì sao Tổng chßc An ninh và Hßp tác châu Âu lấy ngày “23 tháng Tám là ngày tưởng niệm các nạn nhân của chủ nghĩa Stalin và Phát xít”. Ngày 23-8-1939, Stalin đã bắt tay với Hitler, ký Hiệp ước phân chia Châu Âu. Chỉ một tuần sau, ngày 1-9-1939, Hitler đánh chiếm một phần Ba Lan; ngày 17-9-1939, Liên Xô xâm lược phần còn lại. Người của Stalin, ngay sau đó đã giết hại hàng trăm nghìn người Ba Lan và đưa hơn một triệu người Ba Lan khác lưu đß tại vßn xß.

Nếu nhß, chß nghĩa Hitler chß kịp gây tác động nhßng năm tháng chiến tranh thì chß nghĩa

Stalin là i täp täc häy hoäi con ngäi ngay cä khi không còn täng säng. Sä hy sinh cäa hän 20 triäu ngäi Liên Xô, sä anh dũng cäa các täng länh, cäa Häng quân là vô cùng vĩ đäi. Nhäng, sä hy sinh äy cäa nhân dân đã bä nhäng ngäi nhä Stalin täc đät. Liên Xô, quäc gia đóng vai trò quyät đänh trong cuäc chiän chäng Phät xät, thay vì đäc ghi nhä nhä là “giäi phóng quân” đã trä thành mät läc täng chiäm đóng và đã áp đät lên Đông Âu mät chä đä täc đät hät cäa con ngäi nhäng quyän căn bän.

Täi Đông Đäc, sau 8 năm chiäm đóng, chính quyän do ngäi Nga läp nên liên täc có nhäng hoät đäng thanh träng näi bä ; khäng bä nhäng ngäi bät đäng; kiäm soát thanh niên; trong khi, thäc phäm thì khan hiäm và đät đä. Sau khi Stalin chät, hän 1 triäu ngäi dân Đông Đäc đã xuäng đäng biäu tình. Chính phä Đông Đäc rút chäy vào täng hành dinh cäa Häng quân Liên Xô. Chính hä đã cäu cäu và “ngoäi bang” đã dùng xe tăng thäng tay đàn áp cuäc chäng đäi đầu tiên cäa nhân dân äy.

Täi Hungary, sau năm 1945, cuäc bäu cä dân chä chä đäm läi cho đäng cäng sän Hungary 17%. Nhäng ngay sau đó, “toàn quyän Liên xô”, täng Kliment Voroshilov đã buäc mät thành viên không đäng phái trao ghä Bä träng Näi vä cho László Rajk, ngäi cäa đäng cäng sän Hungary. László Rajk đã läp ra cä quan an ninh quäc gia sä đäng cách mà Hitler đã làm trong thäp niên 30: vu cáo, bät bä, tra tän... tiêu diät đän đäi läp. Ngày 23-10-1956, ngäi Hungary đäng đäy hô to “không cam chäu làm nô lä näa”. Nhäng, ngày 4-11-1956, xe tăng Liên Xô nghiän nát cuäc chính biän sau khi máy bay ném bom xuäng Thä đô Budapest: 2.500 ngäi Hung bä giät; 200 nghìn ngäi khác phäi trän khäi quä häng.

Sä ngät ngät vä chính trä và bä täc vä kinh tä trä thành tình träng phä biän ä Đông Âu. Năm 1967, sau khi trä thành Bí thä thä Nhät Täp Khäc, Alexander Dubcek tiän hành cäi cách. Dubcek cho phát triän kinh tä tä chä hän; các tù nhân chính trä đäc tha và báo chí bät đäu có täng nói. Không chä träng đäng, Dubcek chä có ý đänh xây đäng “chä nghĩa xã häi nhân bän hän”. Tuy nhiên, nhäng nä läc cäa Dubcek càng mang läi sä thänh väng cho nhân dân thì läi càng gây lo läng cho Liên Xô. Cho dù không có “näi đäy”, đêm 20-8-1968, xe tăng Liên Xô vän tiän vào Praha theo sau bäi hän 165 nghìn quân cäa khäi Warsava.

Täi bäo tàng Bäc täng Berlin, có mät đän video gän nhä đäc liên täc phát, đó là trích đän phát biäu ngày 12-6-1987 cäa Täng thäng Mä Ronald Reagan: “Mr. Gorbachev, hãy phá bä bäc täng này”. Thät khó đä xác đänh ai là ngäi đóng vai trò chính đä kät thúc chiän tranh länh. Tuy nhiên, có thä bäc täng Berlin đã không säp đä näu nhä tháng 3-1989, Thä täng Hungary, Miklos Nemeth, khi có ý đänh “tháo gä hàng rào käm gai đäc theo biên giäi” không nhän đäc tín hiäu tä ông Gorbachev: “Vän đä an ninh biên giäi là viäc cäa ông Nemeth”.

Không có mät dân täc nào không nuôi khát väng tä do ngay cä đäi i häng säng cäa xe tăng và đäi bác. Câu trä läi cäa ông Gorbachev đän giän chä là trä cho ngäi Hungary quyän tä quyät. Cái quyän mà ngäi dân Đông Âu lä ra phäi đäc häng kä tä 1945.

Cũng trong tháng 6-2004, tôi có đi qua mät vài nghĩa trang quân Đäng Minh chät sau sä kiän Normandy. Nhäng täm bia ä đây nói rõ là nghĩa trang đäc läp bäi dân chúng đäa phäng góp đät và tiän đä täng nhä nhäng ngäi länh Anh, Mä, New Zeland, Australia... Nhäng “nghĩa trang dân läp” äy vän đäc gän giä cho đän ngày nay väi hoa täi quanh năm. Trong khi, năm 2007, Täng thäng Nga Putin bä các quäc gia lân bang đät träc tình huäng phäi ký säc länh läp 7 văn phòng đäi diän täi Ba Lan, Hungary và các näc vùng Baltic đä bäo vä mä cäa Häng quân. Thät không phäi khi đäng đän näi täng niäm nhäng ngäi đã hy sinh. Nhäng, cái cách mà Putin cä xä väi lân bang đã khiän hä nhä läi thäi Liên Xô và nhän thäy nhäng täng đäi Häng quân “không còn là mät biäu täng chäng phät xät mà là biäu täng cäa sä chiäm đóng”. Bên cänh nhäng bao cát cäa Checkpoint Charlie, chät gác giäa Đông và Tây Berlin, cũng luôn

có hoa tươi. Có lẽ ngay chính người Mỹ, sau những chiến tranh Việt Nam, chiến tranh Iraq, cũng thêm khát hình ảnh của chính mình trên bãi biển Normandy hay ở cái Checkpoint Charlie này. Tôi là một người lính Campuchia tôi hiểu, không có người lính nào sẵn sàng hy sinh nếu không nghĩ, sẵn mệnh của mình là gì phóng. Nhưng, không chỉ những người đã nếm xương, người lính thường kìm thúc sẵn mệnh sau khi buông súng, mà những viên có như họ nghĩ “các giá trị thiêng liêng” khi ý mình thực sự bắt đầu. Một cuộc chiến không còn được coi là “giải phóng” nếu những gì mà nhân dân cuộc cùng được họ nghĩ không phải là để lập tở do.